

Linköping den 10 november 2020

RAPPORT/BESLUTSUNDERLAG

Generalplan för bättre tillgänglighet i specialiserad vård

Inledning

I december 2014 hade 1 548 östgötar väntat i mer än 60 dagar på ett första besök i specialiserad vård (inklusive patientvald väntan). I december 2019 hade antalet ökat till 3 597, vilket är en ökning med 132 %.¹

I december 2014 hade 537 östgötar väntat i mer än 60 dagar på operation eller åtgärd i specialiserad vård (inklusive patientvald väntan). I december 2019 hade antalet ökat till 2 658, vilket är en ökning med 395 %.

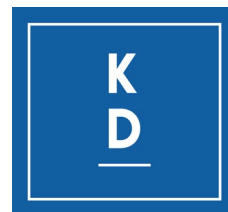
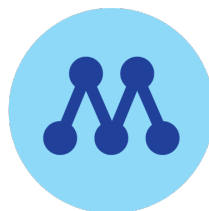
Coronapandemin har ytterligare försämrat tillgängligheten till specialiserad vård. I augusti 2019 var antalet människor som väntat i mer än 60 dagar på ett första besök 2 271. I augusti 2020 var antalet 4 882, en ökning med 2 611 personer. När det gäller operationer eller åtgärder var det 1 942 personer i augusti 2019 som hade väntat i mer än 60 dagar. I augusti 2020 hade antalet människor som väntat mer än 60 dagar på operation eller åtgärd ökat till 4 287, en ökning med 2 611 personer.

Coronapandemin har med andra ord bara förvärrat en redan negativ trend när det gäller tillgängligheten till planerad specialiserad vård. För att vända utvecklingen presenterar därför Moderaterna och Kristdemokraterna en generalplan för bättre tillgänglighet i specialiserad vård. Syftet är att vända utvecklingen för Region Östergötland och komma tillbaka till den tillgänglighet till specialiserad vård som fanns 2014. Det vi presenterar är ingen quick-fix utan ett ramverk för ett långsiktigt arbete för att steg för steg nå ett långsiktigt mål. Det tog Region Östergötland flera år att nå ditt vi är idag och för att vända utvecklingen behövs också ett flerårsperspektiv. Vår bedömning är att en treårsperiod är en rimlig tidshorisont.

Målet för generalplanen är att max 1 500 östgötar ska vänta mer än 60 dagar på ett första besök till specialiserad vård (inklusive patientvald väntan) i december 2023. Motsvarande mål för operation och åtgärd är max 500 östgötar.

Generalplanen bryter ner slutmålet till delmål som ska uppnås månad för månad i enlighet med tabell 1.

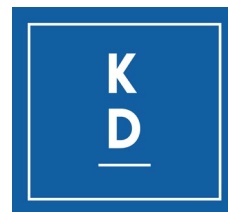
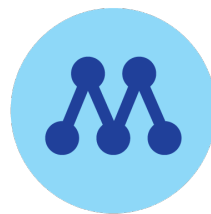
¹ Samtlig uppgifter om antalet väntande i denna rapport kommer från www.vantetider.se

Tabell 1. Max antalet väntande i specialiserad vård varje månad enligt generalplanen för bättre tillgänglighet

År	Månad	Max antal väntande mer än 60 dagar	
		Till första besök	Till operation/behandling
2021	Januari	4 440	3 953
	Februari	3 752	3 480
	Mars	3 385	3 063
	April	3 484	3 055
	Maj	3 577	2 938
	Juni	3 743	3 059
	Juli	5 109	4 212
	Augusti	5 382	4 501
	September	4 070	3 352
	Oktober	3 432	2 711
	November	3 176	2 538
	December	3 486	2 789
2022	Januari	3 437	2 774
	Februari	2 888	2 416
	Mars	2 590	2 103
	April	2 650	2 070
	Maj	2 703	1 965
	Juni	2 810	2 017
	Juli	3 808	2 736
	Augusti	3 982	2 877
	September	2 988	2 104
	Oktober	2 499	1 670
	November	2 293	1 531
	December	2 493	1 644
2023	Januari	2 434	1 595
	Februari	2 024	1 352
	Mars	1 796	1 141
	April	1 816	1 086
	Maj	1 830	993
	Juni	1 876	976
	Juli	2 507	1 260
	Augusti	2 582	1 251
	September	1 905	857
	Oktober	1 565	629
	November	1 409	524
	December	1 500	500

Utifrån det säsongsvariationer som finns när det gäller tillgängligheten inom specialiserad vård bedömer vi att antalet väntande i mer än 60 dagar till första besök i december 2020

kommer att vara 4 479 personer. Motsvarande antal människor som väntar till operation eller åtgärd kommer att vara 3 933. Det är från dessa nivåer som generalplanen tar sin utgångspunkt.

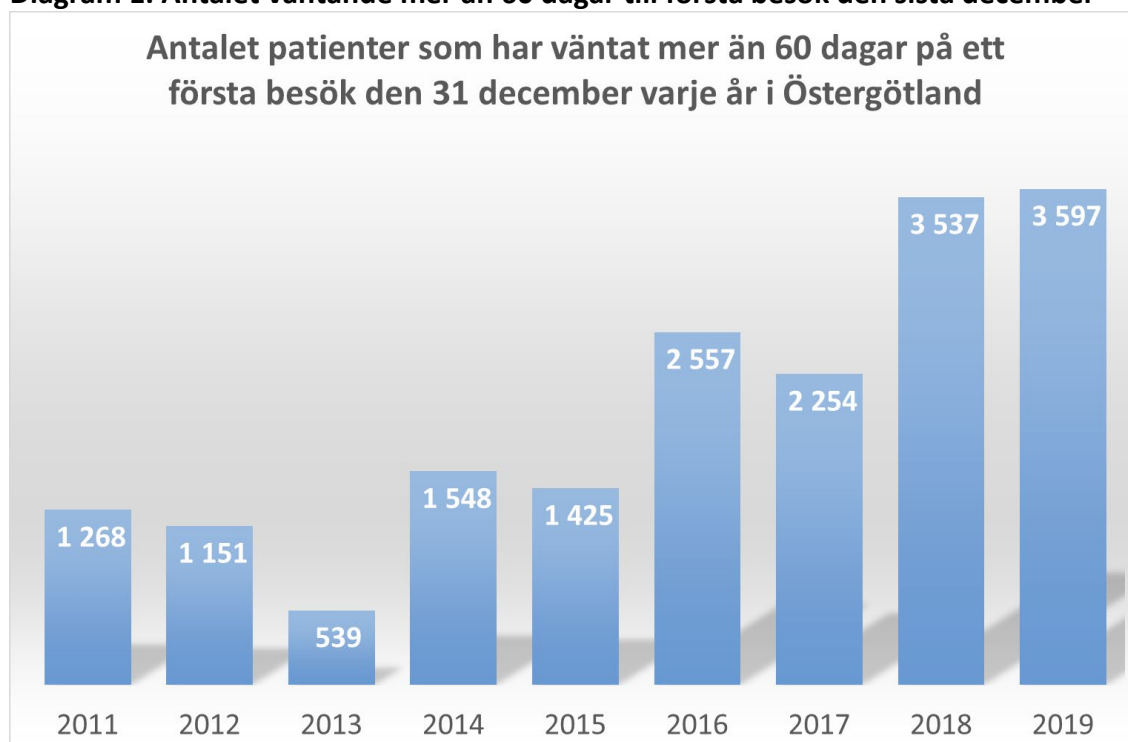
Ansvar för att uppnå målen i generalplanen vilar på produktionsenheten för hälso- och sjukvård. Poängen med generalplanen är att produktionsenheten ska ha tydliga mål att uppnå för flera år framåt. Redan hösten 2020 kommer produktionsenheten att veta vilka mål som ska vara uppnådda varje månad under åren 2021 – 2023. Det ger förutsättningar för en långsiktig planering och uthållighet.

Generalplanen innebär en stor frihet att inom produktionsenhetens eget beslutsmandat arbeta för att uppnå tillgänglighetsmålen enligt tabell 1. Om produktionsenheten inte når målen för en viss specifik månad ska produktionsenheten återsrapportera orsakerna till detta till hälso- och sjukvårdsnämnden samt vilka åtgärder man planerar att vidta för att nå tillgänglighetsmålen för kommande månader. Produktionsenheten ska också återkommande återsrapportera till hälso- och sjukvårdsnämnden vilka åtgärder som behövs vidtas för att nå målen som ligger utanför produktionsenhetens beslutsmandat.

Antalet väntande i mer än 60 dagar i specialiserad vård

Diagram 1 och 2 nedan visar hur många östgötar som har väntat mer än 60 dagar på ett första besök respektive behandling/åtgärd i specialiserad vård den 31 december varje år.

Diagram 1. Antalet väntande mer än 60 dagar till första besök den sista december

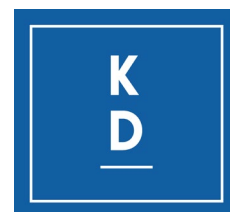
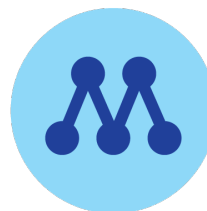
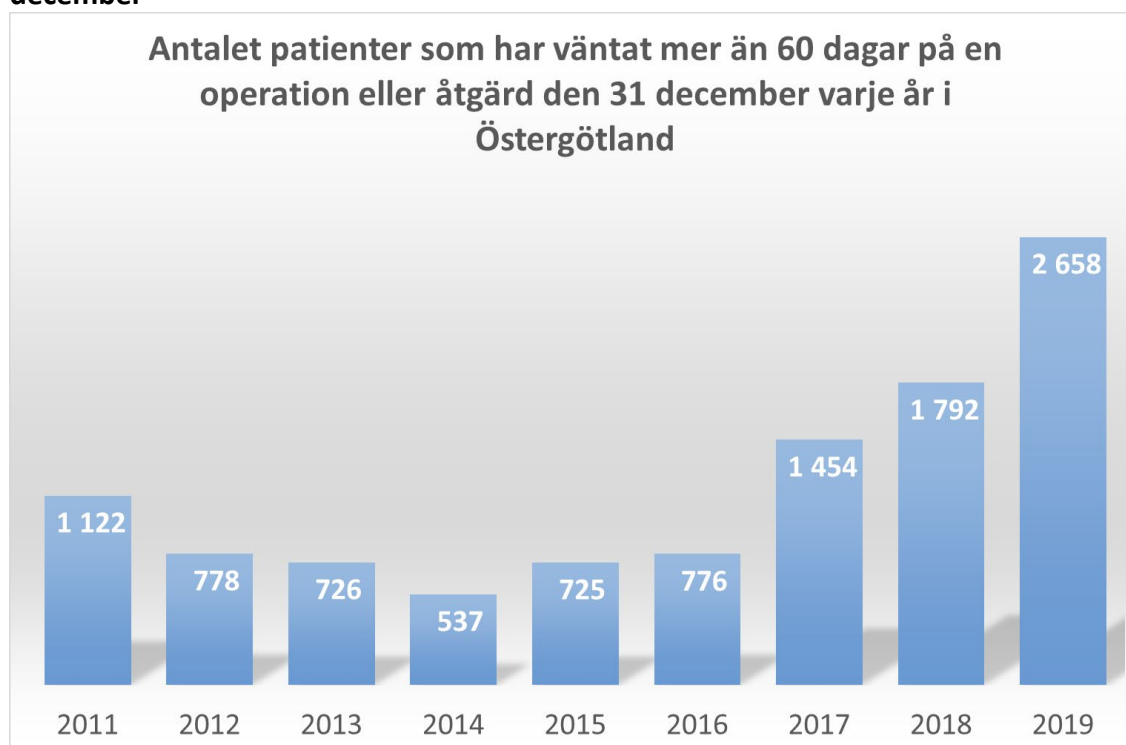

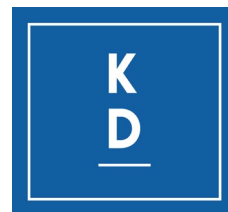
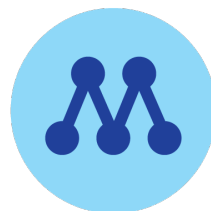
Diagram 2. Antalet väntande mer än 60 dagar till operation eller åtgärd den sista december

Som framgår av graferna ovan så har utveckling stadigt gått åt fel håll i Östergötland under de senaste åren.

Tabell 2 och 3 visar vilka vårdområden som har förbättrat respektive försämrat sin tillgänglighet mellan 2014 och 2019 om man ser till antalet väntande i mer än 60 dagar. När det gäller antalet väntande till första besök så motsvarar ökningen för ögonsjukvården och öron-näsa-halssjukvården 90 % av den totala ökningen. När det gäller operationer och åtgärder så är ökningarna i väntetiderna lite mer spridd men även här står ögonsjukvården och öron-näsa-halssjukvården för mer än halva ökningen.

Notera också att antalet väntande inte stiger inom alla vårdområden. Hudsjukvården har t ex minskat sina köer till första besök med nästan hälften sedan 2014.

Tabell 2 och 3. Antalet väntande mer än 60 dagar i december 2014 respektive 2019 för första besök respektive operation/åtgärd.

Antalet väntande mer än 60 dagar till första besök i Region Östergötland

Vårdområden	2014	2019	Förändringar
Ögonsjukvård	54	1 275	1 221
Öron-näsa-halssjukvård	32	613	581
Kvinnosjukvård	38	174	136
Urologi	26	138	112
Ortopedi	135	227	92
Allmän kirurgi	22	105	83
Plastikkirurgi	75	112	37
Neurologi	10	46	36
Endokrinologi	1	30	29
Hjärtsjukvård	19	46	27
Mag- och tarmsjukvård	18	43	25
Barn- och ungdomsmedicin	7	30	23
Lungsjukvård	5	25	20
Barn- och ungdomspsykiatri	15	33	18
Specialiserad smärtmottagning	2	10	8
Allmän psykiatri	20	25	5
Allmän internmedicin	-	4	4
Cancersjukvård	1	5	4
Njurmedicin	-	2	2
Hematologi	1	2	1
Reumatisk sjukvård	3	3	0
Neurokirurgi	6	4	- 2
Allergisjukvård	21	8	- 13
Handkirurgi	174	144	- 30
Kärlkirurgi	39	9	- 30
Hudsjukvård	824	474	- 350
Summa första besök	1 548	3 587	2 039

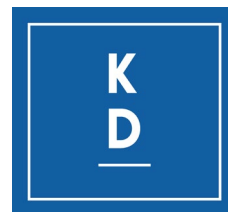
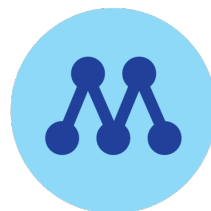
Antalet väntande mer än 60 dagar till operation eller åtgärd i Region Östergötland

Vårdområden	2014	2019	Förändring
Ögon	36	684	648
Öron, näs och hals	25	561	536
Utprovning av hörapparat	4	326	322
Kirurgi	75	274	199
Plastikkirurgi	70	179	109
Gynekologi	28	122	94
Urologi	11	75	64
Ortopedi	98	146	48
Handkirurgi	88	135	47
Neurokirurgi	14	56	42
Hjärtsjukvård	31	69	38
Thoraxkirurgi	11	8	- 3
Ryggkirurgi	11	5	- 6
Kärlkirurgi	35	18	- 17
Summa operation/åtgärd	537	2 658	2 121

Säsongsvariationer för tillgängligheten

Tillgängligheten varierar under året beroende på vilken månad det är. Rent generellt så växer köerna under juni, juli, augusti och december medan de minskar övriga månader. Det beror framförallt på att vårdens medarbetare tar ut semester under sommaren samt ledigheterna under jul och nyårshelgerna, vilket minskar produktionen av planerad hälso- och sjukvård (inte minst för att prioritera det akuta flödet som alltid måste fungera). Detta gör att för kunna minska köerna så måste vården öka produktionen under övriga månader för att hämta hem det som tappas under sommaren.

Tabell 4 visar antalet väntande i mer än 60 dagar i genomsnitt för hela Sverige under åren 2011 till 2019 respektive månad. Som framgår av tabellen så är antalet väntande betydligt fler under juli, augusti och september jämför med resten av året.

Tabell 4. Genomsnittligt antal väntande respektive månad 2011 – 2019.

Genomsnittligt antal väntande respektive månad 2011 - 2019

Till första besök specialiserad vård			Till operation/behandling specialiserad vård		
Månad	Mer än 60 dagar	Avvikelse från snitt	Månad	Mer än 60 dagar	Avvikelse från snitt
Januari	63 934	101%	Januari	33 894	103%
Februari	55 246	87%	Februari	30 573	93%
Mars	50 566	80%	Mars	27 795	84%
April	53 382	84%	April	28 264	86%
Maj	55 427	88%	Maj	27 976	85%
Juni	59 592	94%	Juni	30 213	91%
Juli	82 899	131%	Juli	42 443	129%
Augusti	89 440	141%	Augusti	46 775	142%
September	69 037	109%	September	35 902	109%
Oktober	59 180	94%	Oktober	30 136	91%
November	56 299	89%	November	29 184	88%
December	63 991	101%	December	33 145	100%
Snitt	63 249	100%	Snitt	33 025	100%

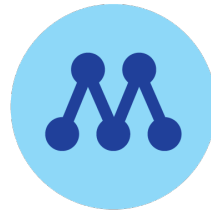
Målsättningarna i Generalplan för bättre tillgänglighet

Grunden i generalplan för en bättre tillgänglighet är att utgå från det läge Region Östergötland kommer att befinna sig i december 2020 och vilket läge vi politiskt vill befinna oss i december 2023. Resten är bara matematik.

Vår bedömning är i december 2020 kommer 4 479 östgötar att ha väntat mer än 60 dagar på ett första besök till specialiserad vård. Detta baseras på att i september 2020 hade 4 882 östgötar väntat mer än 60 dagar på sitt första besök. Om vi antar att Region Östergötland inte strukturellt kommer att minska köerna under hösten 2020 utan bara följa den normala säsongsvariationen enligt tabell 4 så ger det att 4 479 östgötar kommer att väntat i mer än 60 dagar. Antalet väntande i augusti är normalt 109 % av snittet för året och snittet för året ligger väldigt nära nivån för december ($4\,882 / 1,09 = 4\,479$).

Motsvarande bedömning när det gäller operation och åtgärd är att det i december 2020 kommer att vänta 1 872 östgötar i mer än 60 dagar. Detta baseras på att det i september 2020 väntade 4 287 i mer än 60 dagar ($2\,287 / 1,09 = 3\,933$).

Om vi har 4 479 östgötar i december 2020 som har väntat mer än 60 dagar på sitt första besök till specialiserad vård och vi vill att max 1 500 östgötar ska ha väntat den tiden i december 2023 så måste antalet väntande minska med total 2 979 personer under dessa tre år. Ett alternativt sätt att uttrycka det är antalet väntade måste minska med 83 personer varje månad under tre år. Att sätt målbilden att antalet ska minska med 83 personer varje månad är ett sätt att bryta ner det stora övergripande målet i mindre hanterbara delmål.

För antalet väntande mer än 60 dagar till operation och åtgärd så är bedömningen alltså att 3 933 östgötar kommer att vänta så länge i december 2020. Målet är att det max får 500 väntande i mer än 60 dagar i december 2023. Antalet måste då minska med 3 433 personer under en treårsperiod eller att målbilden är en minskning med 95 personer per månad under tre år.

Eftersom det finns en ganska stor säsongsvariation när det gäller tillgängligheten så kommer målvärdet för respektive månad att justeras utifrån de historiska erfarenheterna. Det gör att under vissa månader kommer tillgängligheten att tillåtas försämrats men då krävs det å andra sidan större förbättringar andra månader.

Att förbättra tillgängligheten innebär att verksamheten måste ha en viss överproduktion i förhållande till inflödet av nya patienter. I princip kan antalet väntande på vård räknas ut med följande formell:

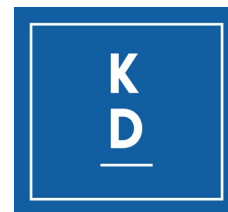
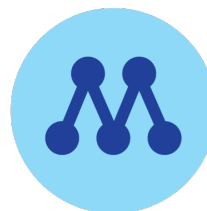
Antalet väntande i början av tidsperioden
+ Antalet nya patienter
- Antalet producerade besök/operationer/åtgärder
= Antalet väntade i slutet av tidsperioden

Om antalet patienter ska minska krävs alltså att antalet producerade besök/operationer/åtgärder överstiger antalet nya patienter d.v.s. en överproduktion av vård. Överproduktionen kan alltså uttryckas på två sätt:

Antalet väntande i början av tidsperioden
- Antalet väntade i slutet av tidsperioden
= Överproduktion

Antalet producerade besök/operationer/åtgärder
- Antalet nya patienter
= Överproduktion

Det teoretiska målvärdet, säsongsvariationerna, det skarpa delmålen (max antal väntande mer än 60 dagar) samt behovet av överproduktion framgår av tabell 5 (för första besök) och tabell 6 (för operation och åtgärd). Tabellerna 5 och 6 är visar uträkningarna i tabell 1.

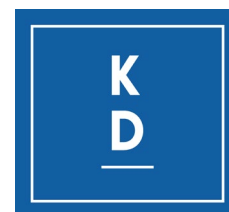
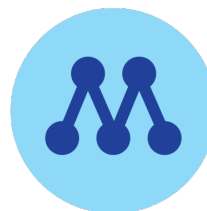

Tabell 5. Beräkning av delmålen för första besök i generalplan för bättre tillgänglighet

Tillgänglighetsmål specialiserad vård första besök inom 60 dagar

Region:	Östergötland
Antal väntande december 2020:	4 479
Regionalt mål december 2023:	1 500

År	Månad	Målvärde	Sägsongs-variation	Max antal väntande mer än 60 dagar	Överproduktion
2020	December	4 479	100%		
2021	Januari	4 396	101%	4 440	39
	Februari	4 313	87%	3 752	688
	Mars	4 231	80%	3 385	367
	April	4 148	84%	3 484	-99
	Maj	4 065	88%	3 577	-93
	Juni	3 982	94%	3 743	-166
	Juli	3 900	131%	5 109	-1 366
	Augusti	3 817	141%	5 382	-273
	September	3 734	109%	4 070	1 312
	Oktober	3 651	94%	3 432	638
	November	3 569	89%	3 176	256
	December	3 486	100%	3 486	-310
2022	Januari	3 403	101%	3 437	49
	Februari	3 320	87%	2 888	549
	Mars	3 238	80%	2 590	298
	April	3 155	84%	2 650	-60
	Maj	3 072	88%	2 703	-53
	Juni	2 989	94%	2 810	-107
	Juli	2 907	131%	3 808	-998
	Augusti	2 824	141%	3 982	-174
	September	2 741	109%	2 988	994
	Oktober	2 658	94%	2 499	489
	November	2 576	89%	2 293	206
	December	2 493	100%	2 493	-200
2023	Januari	2 410	101%	2 434	59
	Februari	2 327	87%	2 024	410
	Mars	2 245	80%	1 796	228
	April	2 162	84%	1 816	-20
	Maj	2 079	88%	1 830	-14
	Juni	1 996	94%	1 876	-46
	Juli	1 914	131%	2 507	-631
	Augusti	1 831	141%	2 582	-75
	September	1 748	109%	1 905	677
	Oktober	1 665	94%	1 565	340
	November	1 583	89%	1 409	156
	December	1 500	100%	1 500	-91

Tabell 6. Beräkning av delmålen för operation och åtgärd i generalplan för bättre tillgänglighet

Tillgänglighetsmål specialiserad vård operation och åtgärd inom 60 dagar

Region:	Östergötland
Antal väntande december 2020:	3 933
Regionalt mål december 2023:	500

År	Månad	Målvärde	Sägsongs- variation	Max antal väntande mer än 60 dagar	Över- produktion
2020	December	3 933	100%		
2021	Januari	3 838	103%	3 953	-20
	Februari	3 742	93%	3 480	473
	Mars	3 647	84%	3 063	417
	April	3 552	86%	3 055	8
	Maj	3 456	85%	2 938	117
	Juni	3 361	91%	3 059	-121
	Juli	3 265	129%	4 212	-1 153
	Augusti	3 170	142%	4 501	-289
	September	3 075	109%	3 352	1 149
	Oktober	2 979	91%	2 711	641
	November	2 884	88%	2 538	173
	December	2 789	100%	2 789	-251
2022	Januari	2 693	103%	2 774	15
	Februari	2 598	93%	2 416	358
	Mars	2 503	84%	2 103	313
	April	2 407	86%	2 070	33
	Maj	2 312	85%	1 965	105
	Juni	2 217	91%	2 017	-52
	Juli	2 121	129%	2 736	-719
	Augusti	2 026	142%	2 877	-141
	September	1 930	109%	2 104	773
	Oktober	1 835	91%	1 670	434
	November	1 740	88%	1 531	139
	December	1 644	100%	1 644	-113
2023	Januari	1 549	103%	1 595	49
	Februari	1 454	93%	1 352	243
	Mars	1 358	84%	1 141	211
	April	1 263	86%	1 086	55
	Maj	1 168	85%	993	93
	Juni	1 072	91%	976	17
	Juli	977	129%	1 260	-284
	Augusti	881	142%	1 251	9
	September	786	109%	857	394
	Oktober	691	91%	629	228
	November	595	88%	524	105
	December	500	100%	500	24